

NÆRINGS-NM 2005

TOPP OG BUNN
I REGIONAL
NÆRINGSUTVIKLING

Forord

Hvor syder det mest i Norge?

I flere år har NHO laget forskjellige typer undersøkelser som setter fokus på næringsutvikling og regionale ulikheter.

Mye av grunnlaget for vekst og utvikling befinner seg i den enkelte bedrift, i lokalsamfunnet og i den enkelte region. Vekst genereres ikke ovenfra. Den mobiliseres nedenfra. De viktigste rammene for næringslivet blir lagt nasjonalt og internasjonalt, men mye kan også gjøres lokalt. Et godt næringsklima, både når det gjelder holdninger, virkemidler og rammevilkår skaper grobunn for et godt næringsliv. Dette gjelder ikke minst i bedriftenes nærmiljø.

Det er andre året NHO bestiller Nærings-NM. Nordmenn er glad i å konkurrere og da er det på høy tid at vi også lager et norgesmesterskap på noe så viktig som næringsutvikling. Foruten å rangere 81 regioner på hvem som er best og dårligst i næringsutvikling, gir rapporten noen mulige forklaringer på hvorfor noen regioner gjør det bedre enn andre.

Vi håper Nærings-NM vil sette næringsutvikling på dagsorden. Rapporten vil forhåpentligvis bidra til debatt regionalt. Det vil være nyttig for alle regioner, uansett hvor de havner i konkurransen, å diskutere regionens så vel fortrinn og muligheter, som utfordringer. Hva kan være bakgrunnen for plasseringen? Hva kan gjøres bedre? Går det an å lære av andre regioner?

Inger Aarvig

avdelingsdirekør

Næringslivets Hovedorganisasjon

august 2005

Innledning

Denne rapporten er utarbeidet av Knut Vareide ved Telemarksforskning-Bø på oppdrag av Næringslivets Hovedorganisasjon. Hensikten med rapporten er å analysere næringsutviklingen i regionene i Norge. Analysen bygger på tidligere analyser i regi av Telemarksforskning-Bø, blant annet "Nærings-NM", som ble presentert på Småtinget i 2004. Kriteriene er noe justert i denne versjonen, og regioninndelingen er oppdatert. I årets nærings-NM har vi også sett på hvordan størrelsen på konkurranseutsatt næringsliv varierer mellom regionene, og laget en egen næringslivsindeks for konkurranseutsatt næringsliv. Analysen ble gjennomført i perioden mai - august 2005.

Innhold

• Forord.....	2
• Innhold	3
• Hvordan definerer vi regionene?	3
• Hvordan måler vi næringsutvikling?	3
• Hva kan forklare regional næringsutvikling?	3
• Næringslivsindeksen - hovedresultat	4
• Lønnsomhet	5
• Vekst	6
• Nyetableringer.....	7
• Næringslivets størrelse.....	8
• Konkurranseutsatt næringsliv	9
• Næringslivsindeksen konkurranseutsatt næringsliv	10
• Offentlige arbeidsplasser og næringsliv.....	11
• Universitet og høgscolesektoren.....	12
• Næringsutvikling og befolkningsvekst	13

Hvordan definerer vi regionene?

Inndelingen er basert på *politiske regioner*, det vil si klynger av kommuner som har inngått samarbeid i form av regionråd eller interkommunale næringssselskap. Det er identifisert 81 slike regioner i Norge. Det finnes også andre regioninndelinger. Årsaken til at vi har fokusert på de politiske regionene, er at slike regioner vil ha interesse av å studere næringsutviklingen i sin egen region, og kunne sammenlikne næringsutviklingen med andre regioner. De aller fleste kommuner i landet lar seg plassere i slike politiske regioner. Der det ikke har vært klare politiske regiondannelse, har kommunene blitt plassert skjønnsmessig.

De politiske regionene endres etter hvert, og inndelingen er oppdatert i forhold til forrige "Nærings-NM". Det har blant annet blitt flere regioner som krysser fylkesgrensene. Endringene er beskrevet til slutt i denne rapporten.

Hvordan måler vi næringsutvikling?

Næringsutviklingen i en region er den samlede utviklingen i regionens bedrifter. Vi har derfor laget en indeks, *næringslivsindeksen*, basert på de samlede resultatene, eller prestasjonene, til bedriftene i regionen. Vi har lagt fire ulike forhold til grunn for kåringen av beste næringsregion: *Lønnsomhet*, målt ved andel av foretak i regionen som har positivt resultat før skatt. *Vekst*, målt ved andel av foretak i regionen med omsetningsvekst over konsumprisindeksen. *Nyetablering*: Andel nyregistrerte foretak. *Næringslivets størrelse*: Antall arbeidsplasser i næringslivet i regionen i forhold til folketallet. Datagrunnlaget er hentet fra foretakenes regnskap i årene 1999-2004, oppdatert 15. august 2005. Alle kartpresentasjonene er basert på regnskapstall for 2004.

Hva kan forklare regional næringsutvikling?

I siste del av rapporten er det forsøkt å forklare hvorfor noen regioner gjør det bedre enn andre. Her har vi forsøkt å finne sammenhenger mellom regionenes score på næringslivsindeksen og forklaringsvariable som vekst i folketall, forekomst av universitet og høgscole og sysselsetting i offentlig sektor.

Næringslivsindeksen - hovedresultat

Næringslivsindeksen gir en samlet karakter for hvordan næringslivet har prestert i regionen i 2004. Næringslivsindeksen er et gjennomsnitt av poengsum for nyetableringer, andel vekstforetak, andel lønnsomme foretak og næringslivets størrelse i forhold til folketallet i regionen.

Jæren er den regionen som hadde det mest vellykkede næringslivet i 2004, fulgt av Setesdal og Sørlandet. Jæren hadde også best resultat året før.

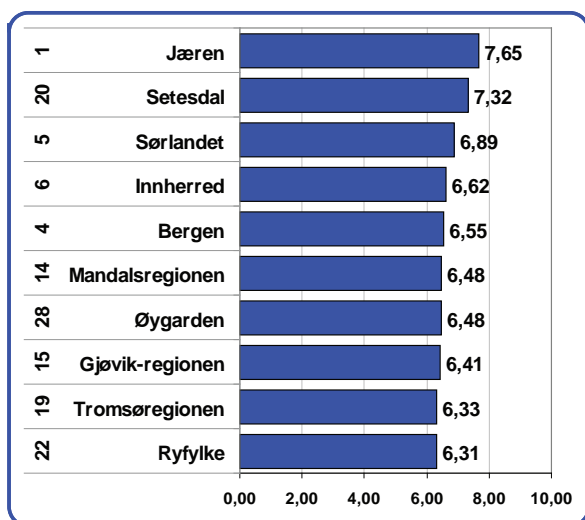
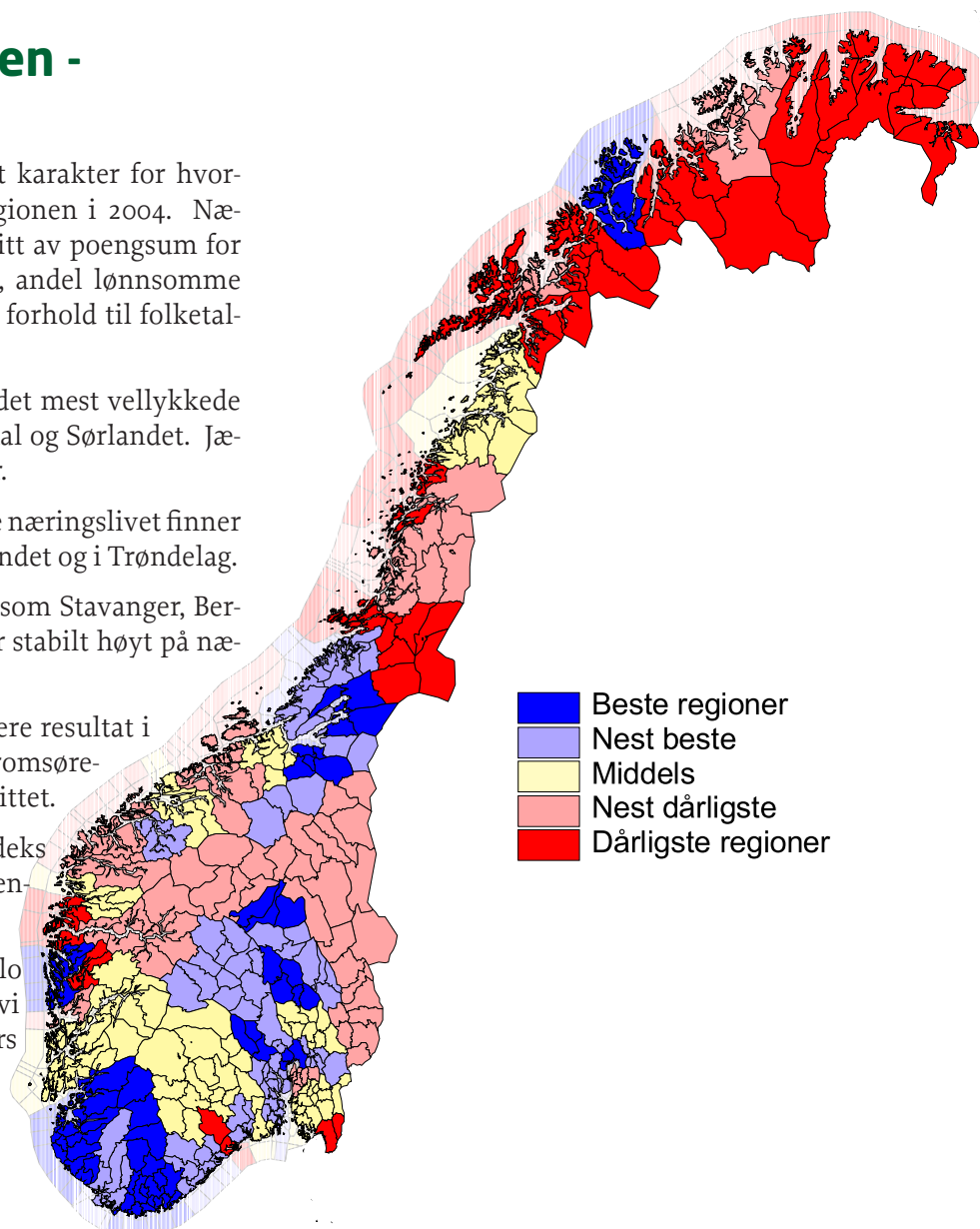
Regionene med det mest vellykkede næringslivet finner vi hovedsakelig på Østlandet, Sørlandet og i Trøndelag.

Regionene rundt de største byene, som Stavanger, Bergen, Kristiansand og Tromsø skårer stabilt høyt på næringslivsindeksen hvert år.

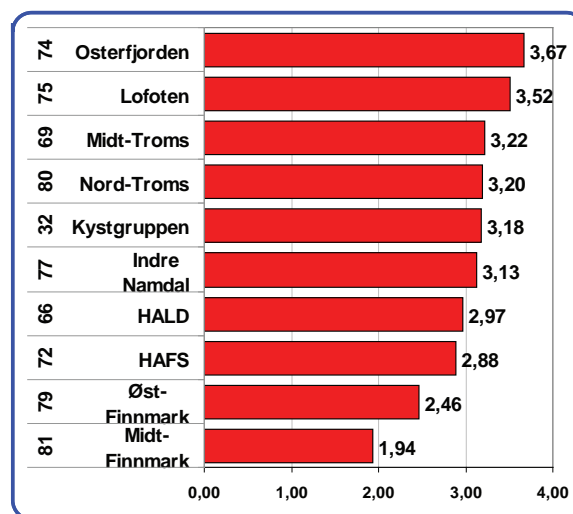
Regionene i Nord-Norge har dårligere resultat i 2004 enn i 2003. I 2004 er det bare Tromsøregionen som skårer over gjennomsnittet.

En kan også beregne tilsvarende indeks for en lengre periode ved bruk av gjennomsnitt for årene 1999-2004.

Jæren, Trondheimsregionen og Oslo har det beste næringslivet hvis vi beregner indeksen over en femårs periode.

Figur 1: Næringslivsindeksen. De ti regionene med høyest poengsum. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

Figur 2: Næringslivsindeksen. De ti regionene med lavest poengsum. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

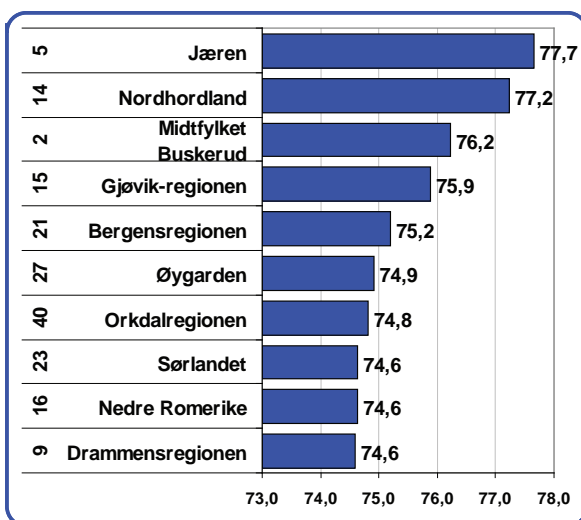
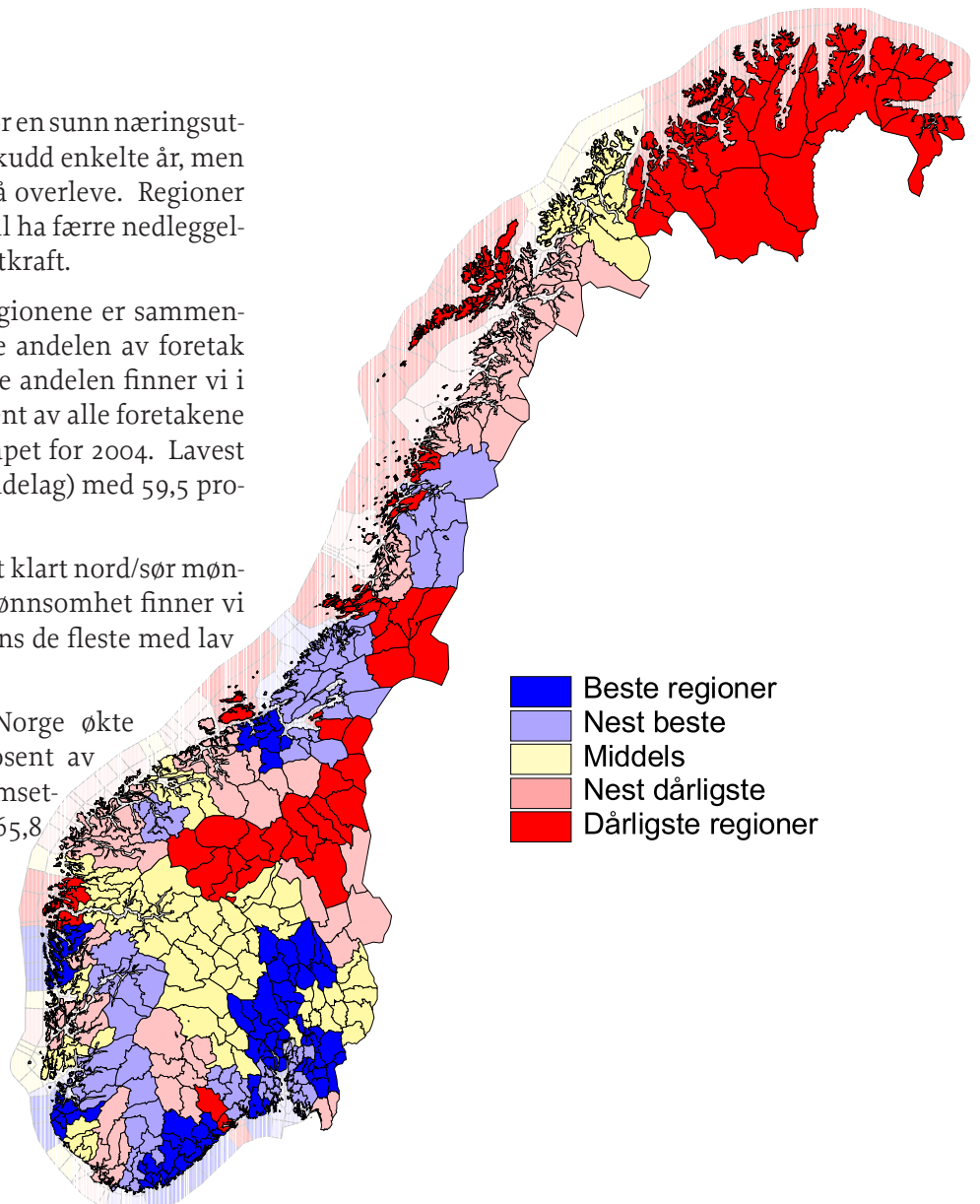
Lønnsomhet

God lønnsomhet er en betingelse for en sunn næringsutvikling. En bedrift kan ha underskudd enkelte år, men må ha overskudd på lang sikt for å overleve. Regioner med mange overskuddsbedrifter vil ha færre nedleggelses, mer egenkapital og større vekstkraft.

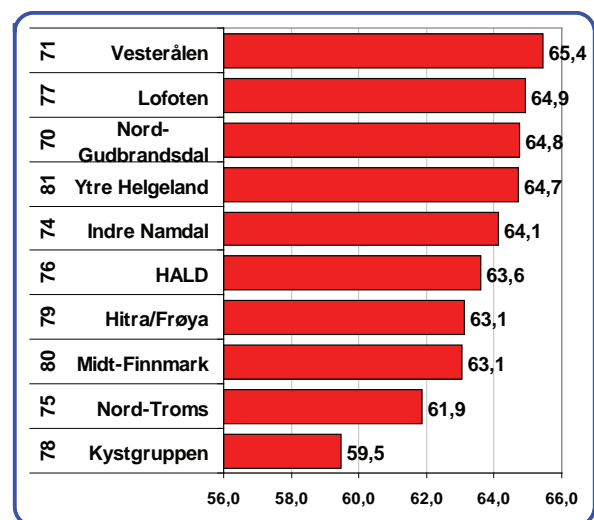
Lønnsomheten i næringslivet i regionene er sammenliknet ved å se på den prosentvise andelen av foretak med positivt resultat. Den høyeste andelen finner vi i regionen Jæren. Her har 77,7 prosent av alle foretakene positivt resultat før skatt i regnskapet for 2004. Lavest andel har Kystgruppen (Nord-Trøndelag) med 59,5 prosent.

Lønnsomhetskartet i Norge viser et klart nord/sør mønster. De fleste regioner med høy lønnsomhet finner vi på Østlandet og Sørvestlandet, mens de fleste med lav lønnsomhet er nord for Dovre.

Andelen lønnsomme foretak i Norge økte sterkt fra 2003 til 2004. 72,8 prosent av regnskapspliktige foretak med omsetning i 2004 hadde overskudd, mot 65,8 prosent i 2003.

Figur 3: Andel foretak med positivt resultat, de ti beste regionene. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

Figur 4: Andel foretak med positivt resultat, de ti dårligste regionene. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

Vekst

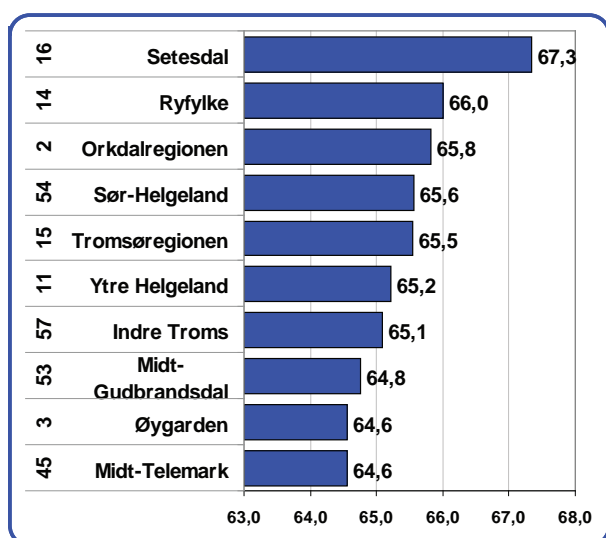
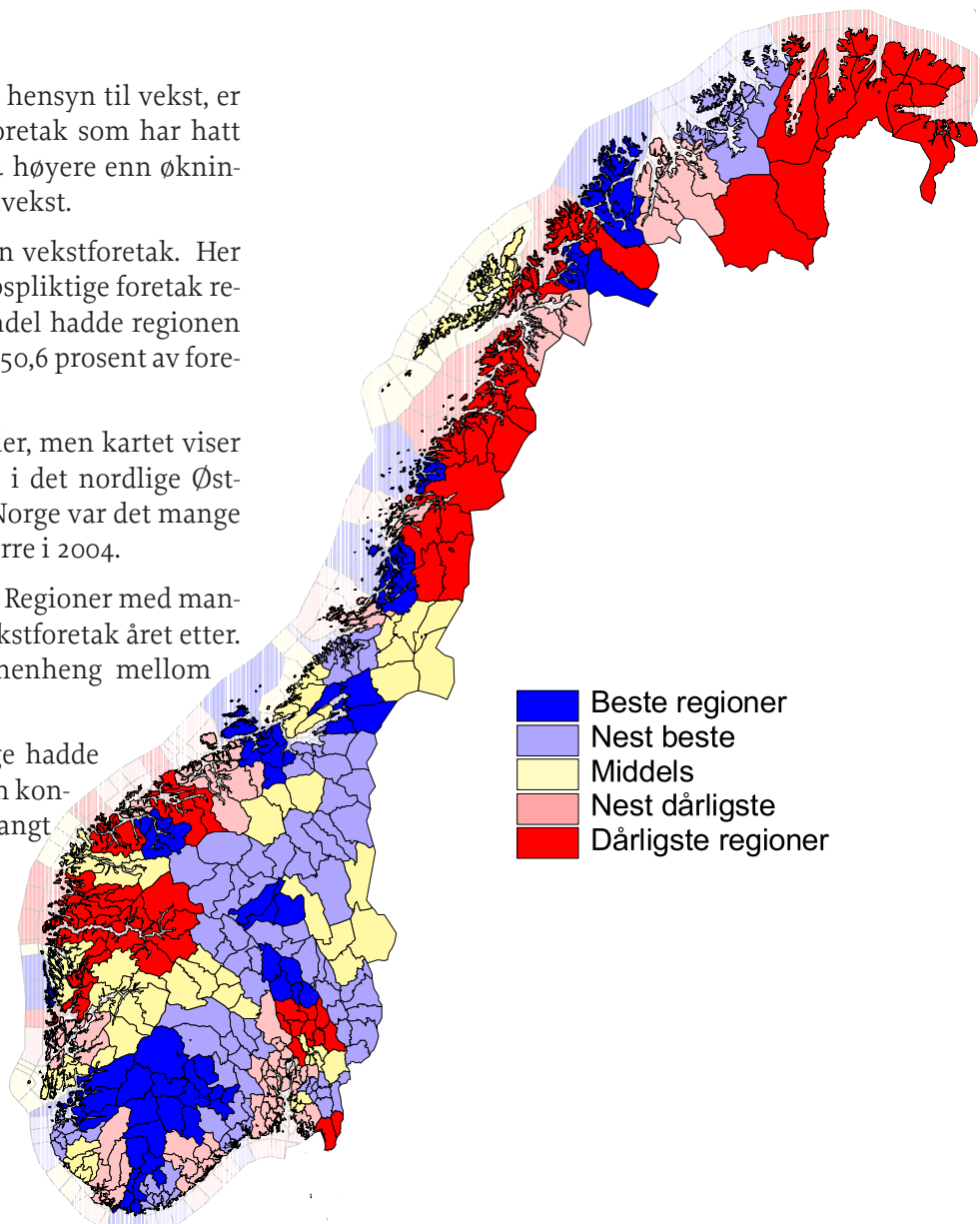
For å sammenlikne regionene med hensyn til vekst, er det tatt utgangspunkt i andelen foretak som har hatt vekst i omsetning fra 2003 til 2004 høyere enn økningen i konsumprisindeksen, dvs realvekst.

Setesdal hadde den høyeste andelen vekstforetak. Her hadde 67,3 prosent av alle regnskapspliktige foretak realvekst fra 2003 til 2004. Lavest andel hadde regionen HAFS i Sogn og Fjordane, hvor bare 50,6 prosent av foretakene hadde vekst.

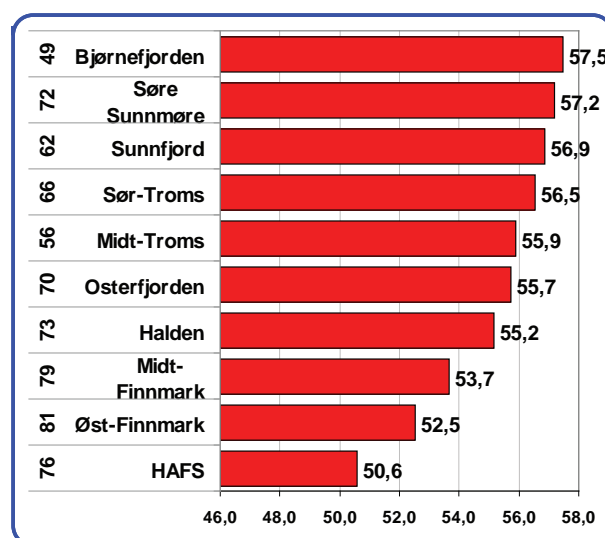
Vekstregioner finnes i alle landsdeler, men kartet viser at det er større andel vekstforetak i det nordlige Østlandet, Trøndelag og i Sør. I Nord-Norge var det mange vekstforetak i 2003, men relativt færre i 2004.

Det er store variasjoner fra år til år. Regioner med mange vekstforetak ett år, har ofte få vekstforetak året etter. Det er tilsynelatende ingen sammenheng mellom vekst og lønnsomhet i regionene.

60,2 prosent av alle foretak i Norge hadde omsetningsvekst som var større enn konsumprisindeksen i 2004. Dette var langt høyere enn i de foregående årene.

Figur 5: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn konsumprisindeksen fra 2003 til 2004. De ti beste regionene. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

Figur 6: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn konsumprisindeksen fra 2003 til 2004. De ti dårligste regionene. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

Nyetableringer

Nyetableringene er oftest små, og betyr ikke så mye for sysselsetting og produksjon på kort sikt. Men innovasjon, utvikling og nye mennesker bringes ofte inn i næringslivet gjennom de nye bedriftene. Den langsiktige virkningen av nyetableringer blir dermed viktig. Unge bedrifter vokser dessuten raskere enn gamle.

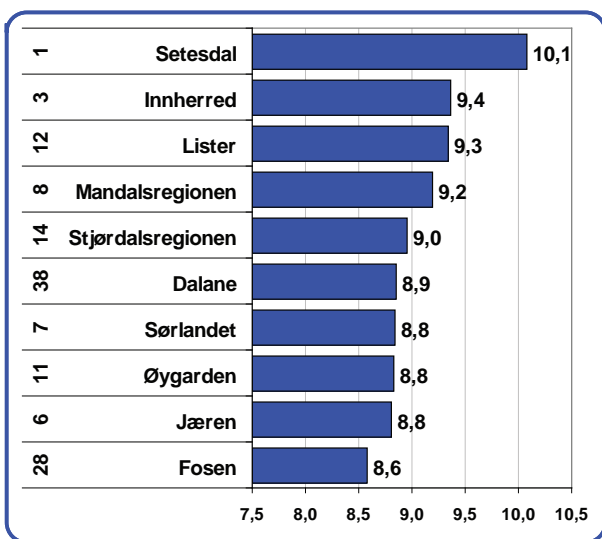
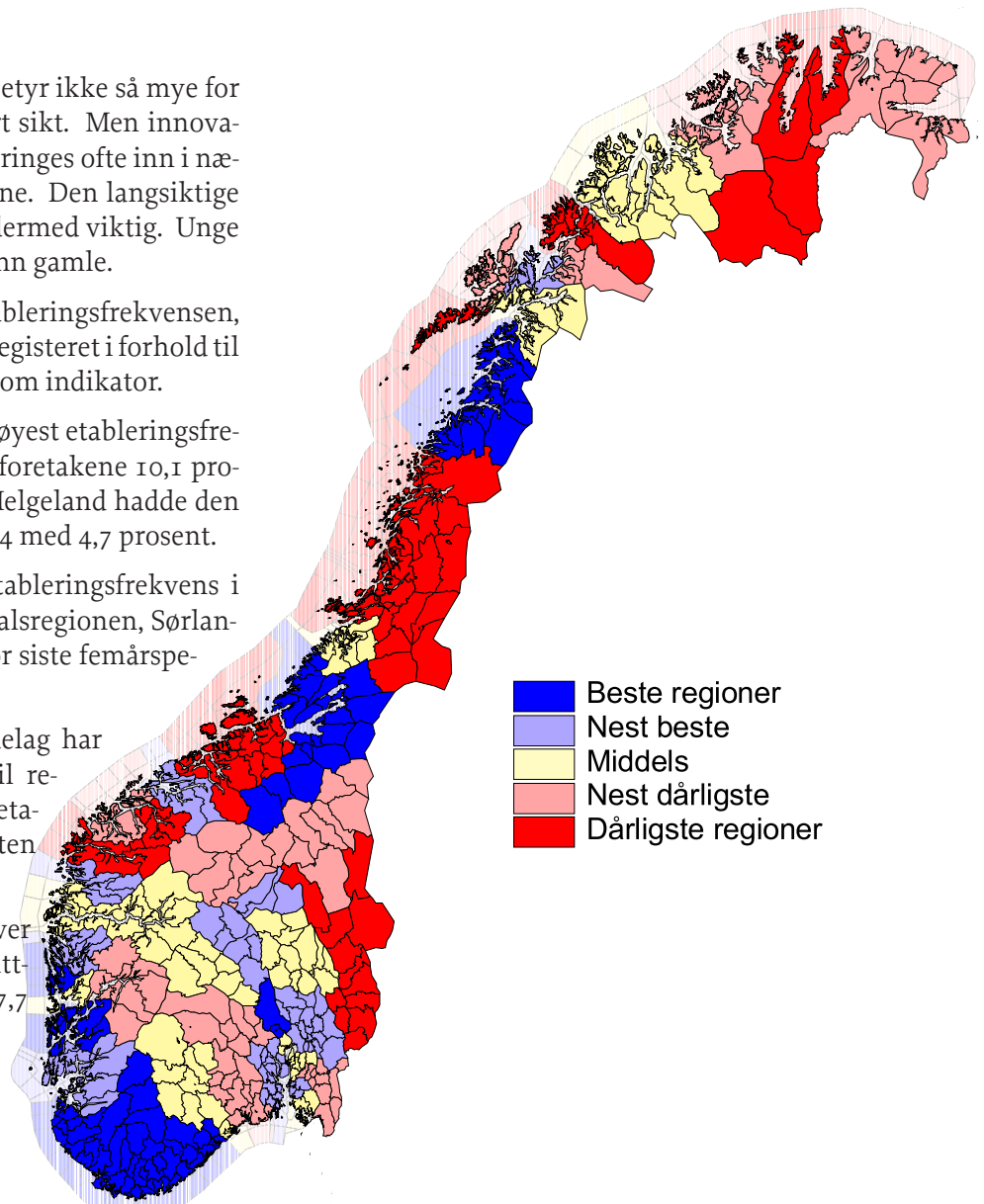
For å sammenlikne regionene er etableringsfrekvensen, antallet nyregistreringer i foretaksregisteret i forhold til antall eksisterende foretak, brukt som indikator.

Setesdal er den regionen som har høyest etableringsfrekvens. Her utgjør de nyregistrerte foretakene 10,1 prosent av totalt antall foretak. Ytre Helgeland hadde den laveste etableringsfrekvensen i 2004 med 4,7 prosent.

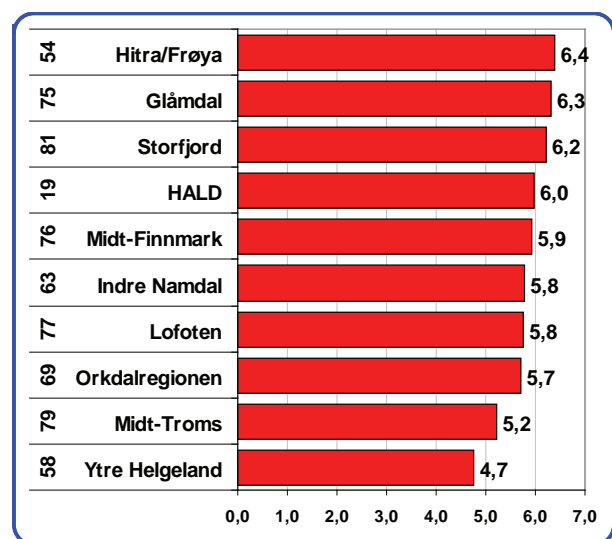
Av de ti regionene med høyest etableringsfrekvens i 2004, er Setesdal, Innherred, Mandalsregionen, Sørlandet og Jæren også med på topp ti for siste femårsperiode.

Agder-fylkene, Rogaland og Trøndelag har mange nyetableringer i forhold til resten av landet. I Nord-Norge økte etableringsfrekvensen mindre enn resten av landet.

Antall nye foretak økte med over 2000 fra 2003 til 2004. Gjennomsnittlig etableringsfrekvens i 2004 var 7,7 prosent.

Figur 7: Etableringsfrekvens i 2004. De ti beste regionene. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

Figur 8: Etableringsfrekvens i 2004. De ti dårligste regionene. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

Næringslivets størrelse

Næringslivets størrelse i regionene må ses i forhold til befolkningsgrunnet. For å sammenlikne regionene med hensyn til næringslivets størrelse er det derfor tatt utgangspunkt i antall arbeidsplasser i privat næringsliv i prosent av befolkning.

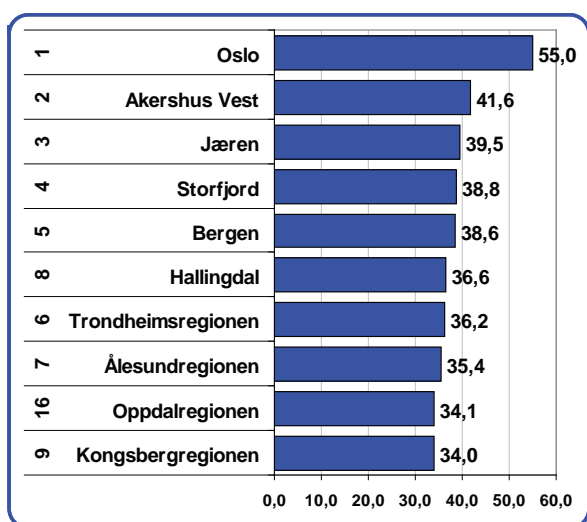
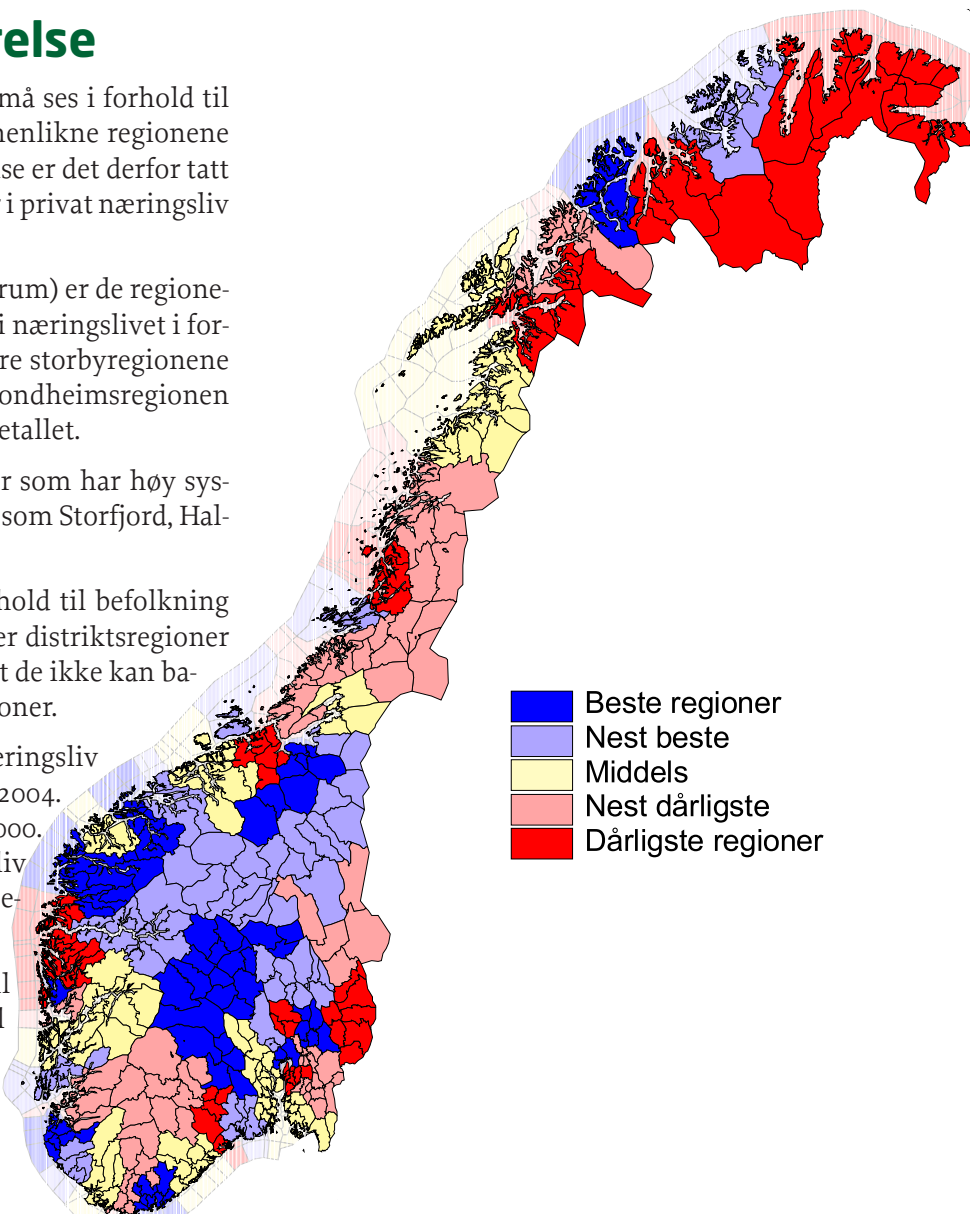
Oslo og Akershus Vest (Asker og Bærum) er de regionene som har desidert flest sysselsatte i næringslivet i forhold til befolkningen. Også de andre storbyregionene som Jæren, Bergensregionen og Trondheimsregionen har mye næringsliv i forhold til folketallet.

Det er også enkelte distriktsregioner som har høy sysselsetting i det private næringslivet, som Storfjord, Hallingdal og Hitra/Frøya.

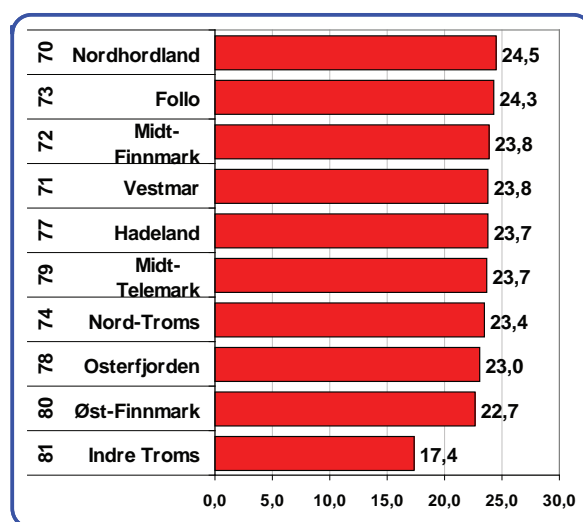
Regioner med mye næringsliv i forhold til befolkning er dermed enten storbyregioner, eller distriktsregioner som ligger langt fra storbyene, slik at de ikke kan basere seg på arbeidsplasser i naboregioner.

Antall arbeidsplasser i privat næringsliv var 34,2 prosent av befolkningen i 2004. Dette er en prosent lavere enn i år 2000. Antall sysselsatte i privat næringsliv har sunket i denne perioden, mens befolkningen har fortsatt å øke.

I 2004 var det en liten økning i antall ansatte i privat næringsliv. Antall ansatte økte med 0,7 prosent, mens befolkningen steg med 0,6 prosent

Figur 9: Antall ansatte i privat næringsliv i prosent av folketall. De ti regionene med høyest andel i 2004. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

Figur 10: Antall ansatte i privat næringsliv i prosent av folketall. De ti regionene med lavest andel i 2004. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

Konkurransesatt næringsliv

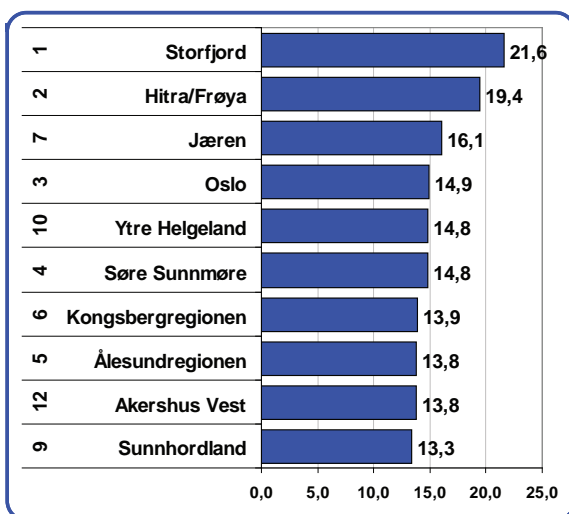
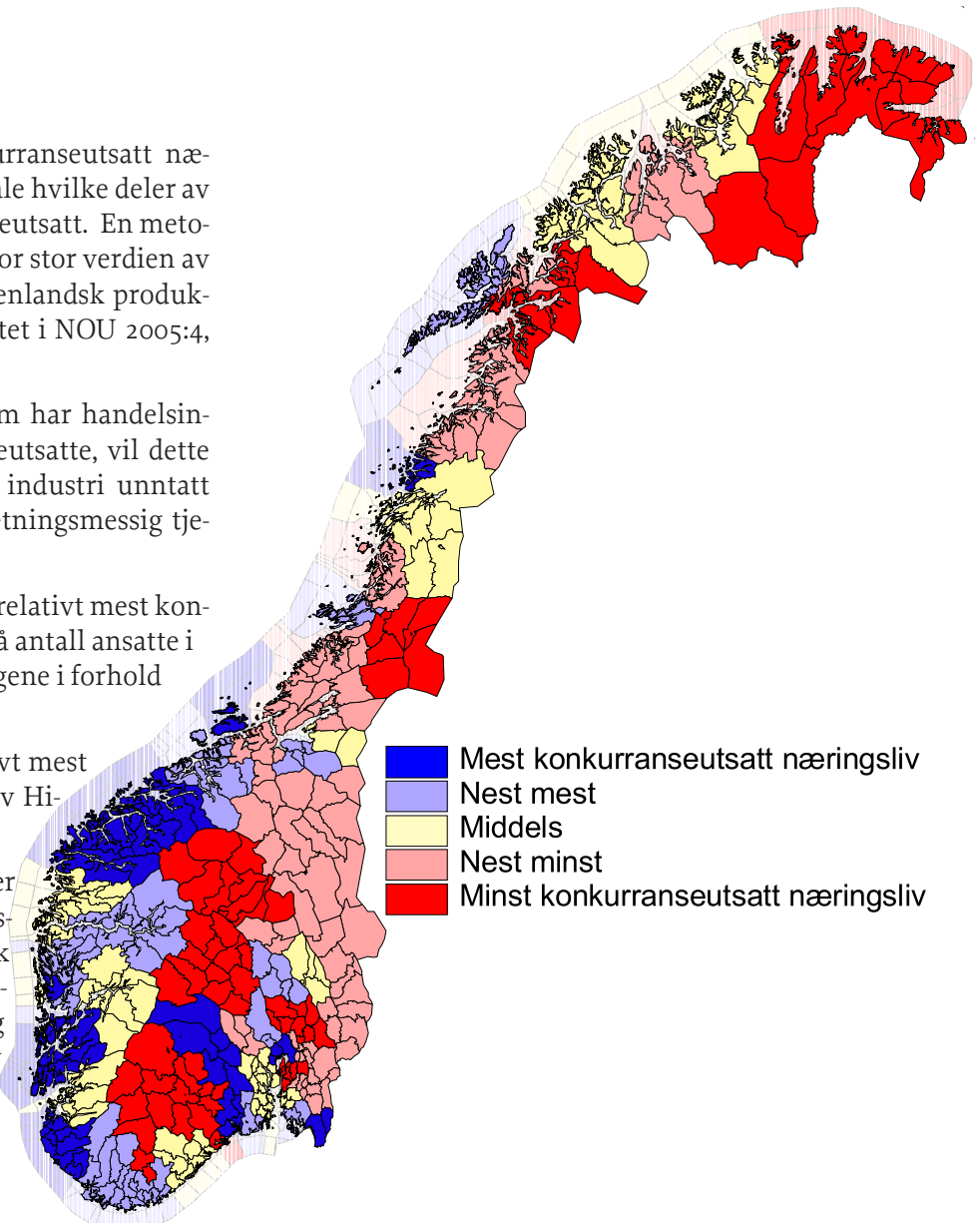
Hvor i landet finner vi mest konkurransesatt næringsliv? Det er flere måter en kan måle hvilke deler av næringslivet som er mest konkurransesatt. En metode er å se på handelsintensitet, dvs hvor stor verdien av eksport og import er i forhold til innenlandsk produksjon. Denne metoden ble også benyttet i NOU 2005:4, *Industrien mot år 2020*.

Dersom en definerer de næringer som har handelsintensitet på over 0,2 som konkurransesatte, vil dette omfatte fiske og havbruk, bergverk, industri unntatt aviser og forlag, sjøtransport og forretningsmessig tjenesteyting.

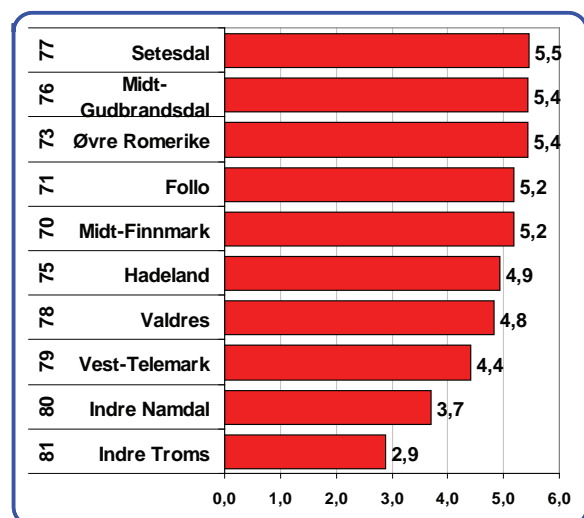
For å få fram hvilke regioner som har relativt mest konkurransesatt næringsliv, kan vi se på antall ansatte i disse mest konkurransesatte næringene i forhold til folketallet.

Storfjord var den regionen med relativt mest konkurransesatt næringsliv, fulgt av Hitra/Frøya og Jæren.

Regioner som er blant de ti regioner med mest konkurransesatt næringsliv har enten mye fiske og havbruk (Hitra/Frøya og Ytre Helgeland), forretningsmessig tjenesteyting (Oslo og Akershus Vest) eller industri. Seks av de ti regionene med mest konkurransesatt næringsliv er industriregioner.

Figur 11: Antall ansatte i konkurransesatt næringsliv i prosent av folketall. De ti regionene med høyest andel i 2004. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

Figur 12: Antall ansatte i konkurransesatt næringsliv i prosent av folketall. De ti regionene med lavest andel i 2004. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

Næringslivsindeksen - konkurranseutsatt næringsliv

Vi har laget en næringslivsindeks for den delen av næringslivet som er mest konkurranseutsatt. Næringslivsindeksen er utregnet på samme måte, med de samme fire indikatorene: Nyetableringer, Vekst, lønnsomhet og næringslivets størrelse. Analysen omfatter bare de foretakene som er i næringene med høyest handelsintensitet.

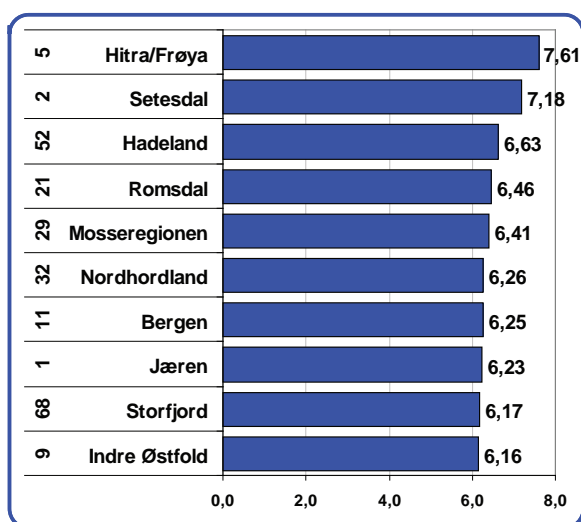
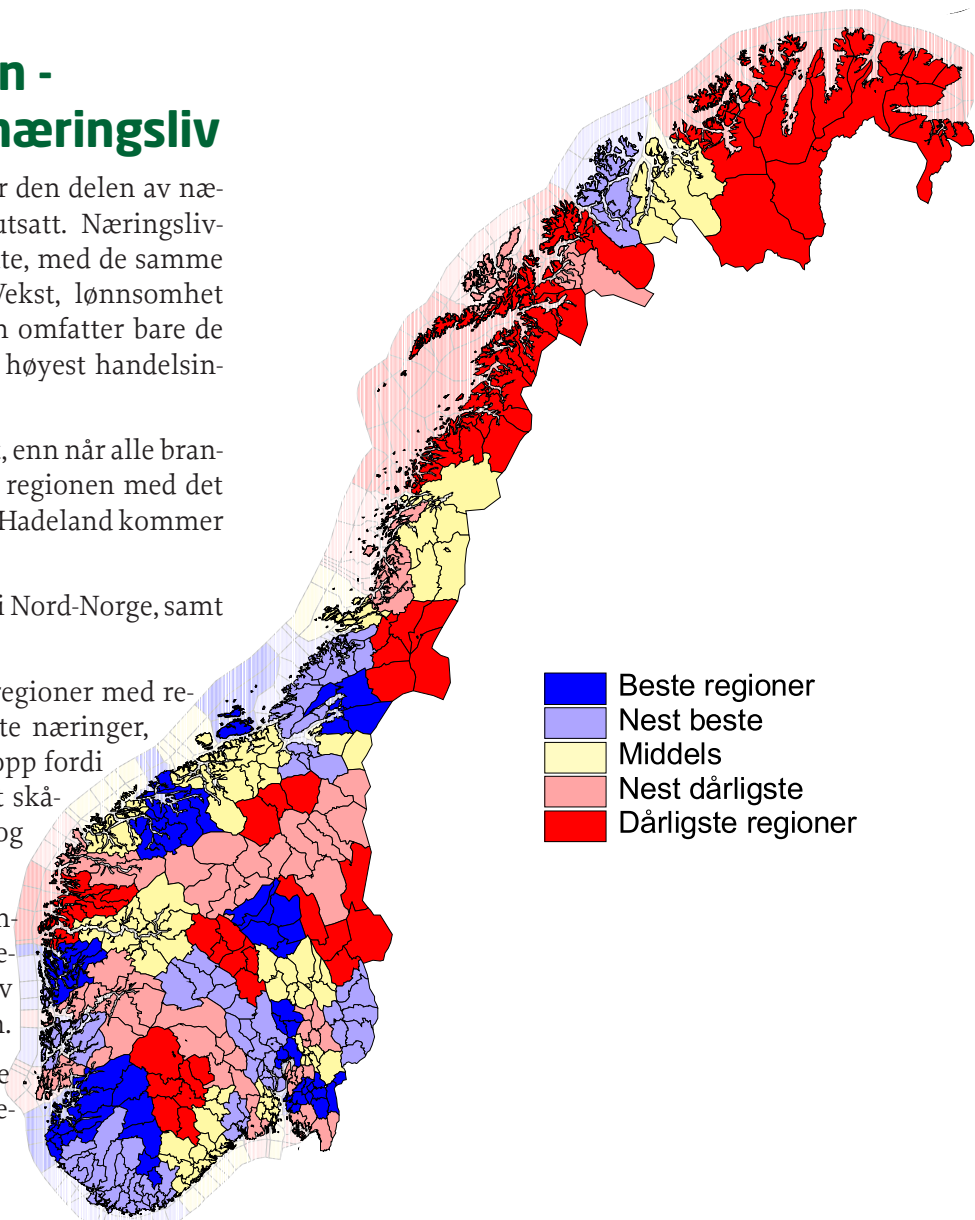
En slik rangering gir et annet resultat, enn når alle bransjene er med. Hitra/Frøya er nå den regionen med det beste næringslivet, mens Setesdal og Hadeland kommer på de neste plassene.

Regioner som gjør det svakt finner vi i Nord-Norge, samt i perifere strøk i Sør

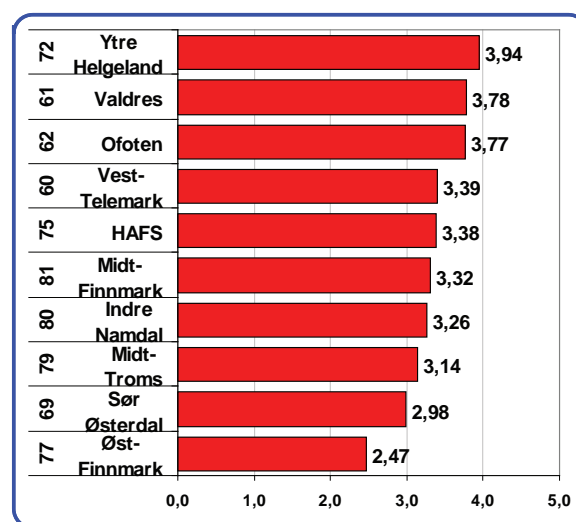
Regionene Setesdal og Hadeland er regioner med relativt få foretak i konkurranseutsatte næringer, men kommer likevel med på ti på topp fordi det konkurranseutsatte næringslivet skårer høyt på nyetableringer, vekst og lønnsomhet.

Næringslivsindeksen for konkurranseutsatt næringsliv for siste femårs periode viser at Jæren er på topp, fulgt av Trondheimsregionen, Oslo og Bergen.

Små regioner kan skåre høyt i enkelte år, men over tid er det storbyregionene som har de beste resultatene.

Figur 13: Næringslivsindeksen for konkurranseutsatte næringer. De ti beste regionene. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

Figur 14: Næringslivsindeksen for konkurranseutsatte næringer. De ti dårligste regionene. Tallene til venstre angir regionenes rangering for perioden 1999-2004.

Offentlige arbeidsplasser og næringsliv

På nasjonalt plan vil økning i offentlige arbeidsplasser fortrenge private, dersom antall arbeidstakere er noenlunde konstant, og arbeidsledigheten er lav. I en enkelt region er situasjonen annerledes. Regionene henter og avgir arbeidstakere til naboregioner gjennom pendling, og har dermed ikke de samme begrensningene for vekst i arbeidsplasser. Likevel vil et stort antall offentlige arbeidsplasser i en region kunne ha en viss fortrennings-effekt, ettersom det ikke er full mobilitet på arbeidsmarkedet.

På den annen side vil et stort antall offentlige arbeidsplasser være med på å øke etterspørselen i området etter ulike varer og tjenester, og dermed skape vekst i privat næringsliv. Vi kan kalle dette en etterspørselseffekt som vil bidra til å øke aktiviteten i næringslivet i regionen.

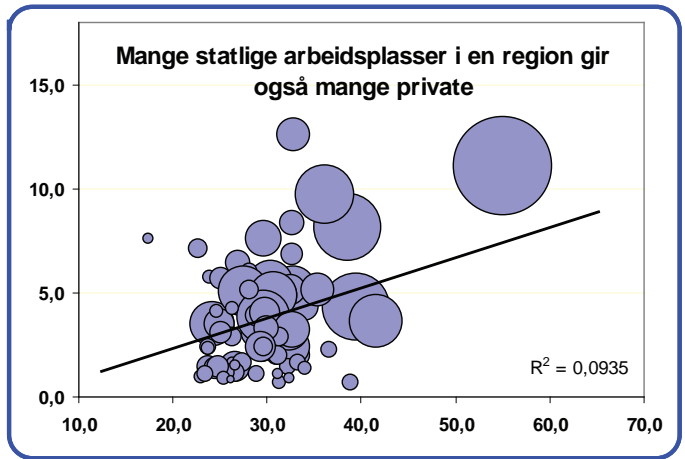
I figur 15 er sammenhengen mellom antall statlige arbeidsplasser og private arbeidsplasser i regionene vist. Regioner med mange statlige arbeidsplasser har en tendens til å ha mange private arbeidsplasser.

Figur 16 viser sammenhengen mellom kommunale arbeidsplasser og private arbeidsplasser. Her er sammenhengen motsatt. Regioner med mange kommunale arbeidsplasser har som oftest få private arbeidsplasser.

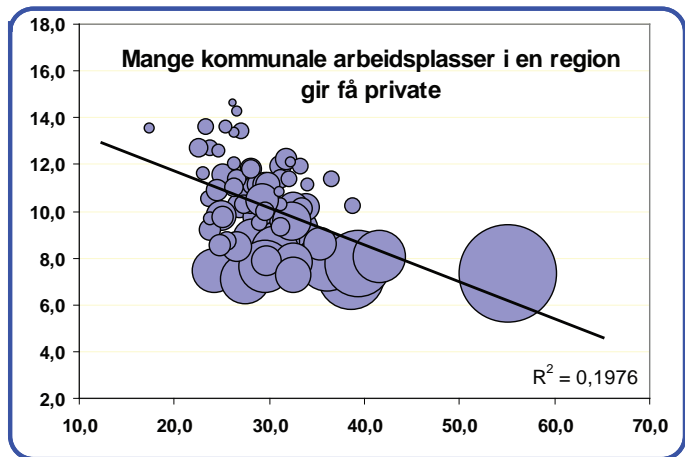
Årsaken til disse tilsynelatende motstridende resultatene er antakelig at statlige arbeidsplasser i stor grad har blitt lokalisert til sentrale steder, som på grunn av sin sentralitet også har gode vilkår for næringslivet. Derfor finner vi en positiv sammenheng mellom mange statlige arbeidsplasser og mange private.

Det er et stort antall kommunale arbeidsplasser i forhold til folketallet i kommuner som er små og spredt befolket. Staten gir ekstra tilskudd til slike kommuner fordi det er mer kostbart å yte samme grad av service i disse kommunene. I slike kommuner vil det også være vanskelig å drive enkelte typer næringsvirksomhet som handel og tjenesteyting. Dermed får vi også et lavt antall arbeidsplasser i det private.

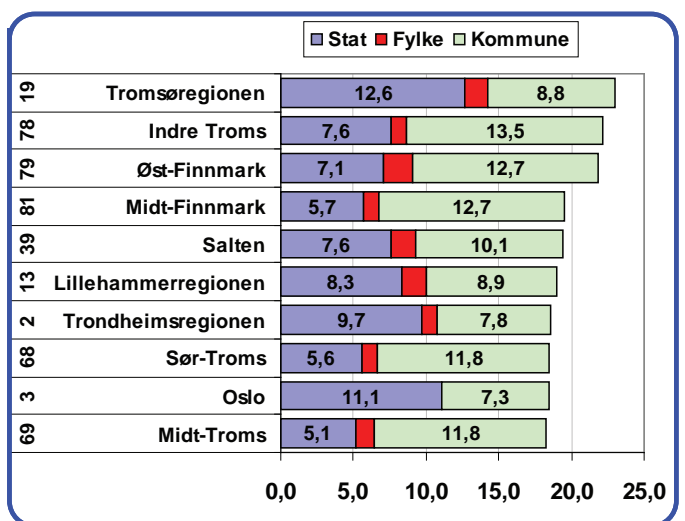
Tromsøregionen har den høyeste andelen av befolkningen sysselsatt i det offentlige. Regioner med mange offentlig ansatte er enten regioner som Oslo, Trondheim og Tromsø med relativt mange statlige arbeidsplasser, eller regioner med relativt mange i kommunal sektor.

Figur 15: Sammenhengen mellom antall statlige arbeidsplasser i prosent av befolkning (vertikal akse) og antall private arbeidsplasser i prosent av befolkning (horisontal). Hver boble er en region, og boblens størrelse er proporsjonal med befolkningen i regionen.

Figur 16: Sammenhengen mellom antall kommunale arbeidsplasser i prosent av befolkning (vertikal akse) og antall private arbeidsplasser i prosent av befolkning (horisontal).

Figur 17: Offentlige arbeidsplasser i prosent av befolkningen, de ti regionene med størst andel. Tallene til venstre angir rangering på næringslivsindeksen 1999-2004.

Universitet og høyskolesektoren

Kunnskap og kompetanse har blitt sentrale begrep i nærings- og regionalpolitikken de siste årene. Kunnskap og kompetanse blir også i økende grad ansett for å være en viktig faktor for å forklare forskjeller i regional næringsutvikling. Modeller som beskriver vekstfremmende vekselvirkning mellom kompetanseinstitusjoner, næringsliv og det offentlige, som f.eks. Triple Helix-modellen, har fått stor popularitet. Slike teorier blir stort sett støttet opp av enkeltstående case, men i mindre grad av generelle empiriske analyser.

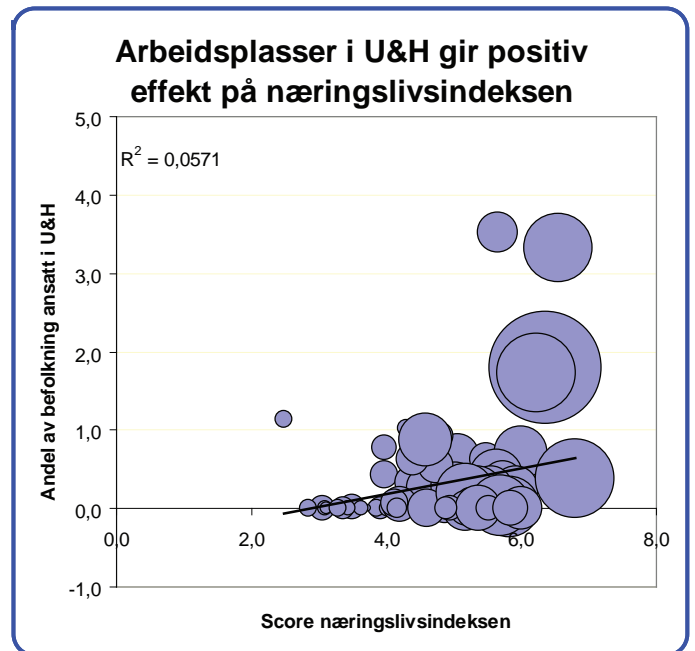
Universitets- og høyskolesektoren er blant de viktigste institusjoner for den formelle kompetanseutviklingen i samfunnet. Dersom nærhet til kompetanseinstitusjoner er viktig, vil en forvente at regioner med en stor U&H-sektor vil få en bedre næringsutvikling.

Når vi ser på sammenhengen mellom antall ansatte i U&H i prosent av folketallet og næringslivsindeksen i regionene i Norge, viser det seg at det er en slik sammenheng. En enkel analyse, hvor vi bare ser på disse to faktorene, viser en positiv sammenheng, men sammenhengen er ikke sterk. Antall ansatte i U&H forklarer litt under 6 prosent av variasjonen i næringslivsindeksen.

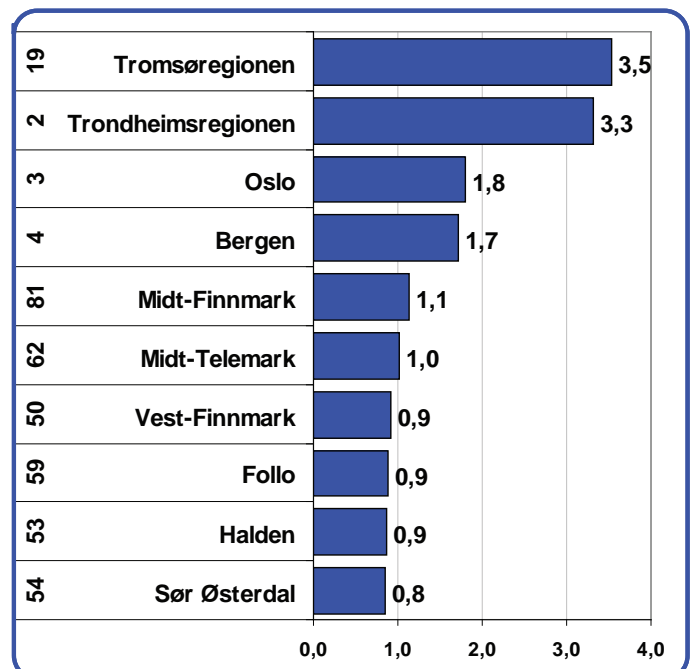
De fire universitetsbyene Tromsø, Trondheim, Oslo og Bergen er de regionene hvor det er flest ansatte i U&H i forhold til folketallet. Disse byene har en stor og voksende befolkning som er med å stimulere til en positiv næringsutvikling. Det er dermed også andre faktorer som er med å forklare hvorfor disse regionene har en positiv næringsutvikling.

Mange av de små regionene med høyskoler har i mindre grad oppnådd en positiv næringsutvikling. Ingen av "høgskoleregionene" utenom de fire store skårer over gjennomsnittet.

Selv om en finner svake sammenhenger mellom U&H-sektor og næringsutviklingen i regionene, betyr ikke dette at kunnskap og kompetanse ikke er viktig. Det kan hende at mye av den formelle kompetansen som finnes i U&H-sektoren ikke er relevant for bedriftene. For mange bedrifter vil kunder, leverandører og bedriftsnettverk være viktigere kompetanseklærere enn universiteter og høyskoler. Når vi utvider kompetansebegrepet til å omfatte uformell kompetanse, får vi imidlertid store problemer med å måle kompetansen i regionene. Dermed blir det også vanskelig å finne statistiske sammenhenger mellom kompetanse og næringsutvikling.

Figur 18: Sammenhengen mellom regionenes score på næringslivsindeksen 1999-2004, og antall arbeidsplasser i U&H som andel av folketall. Hver region er tegnet inn som boble med størrelse proporsjonal med folketallet.

Figur 19: Antall arbeidsplasser i U&H som andel av befolkning. De ti regionene med høyest andel. Tallene til venstre viser rangering på næringslivsindeksen for perioden 1999-2004.

Næringsutvikling og befolkningsvekst

Næringsutviklingen og befolkningsutviklingen påvirker hverandre på flere måter.

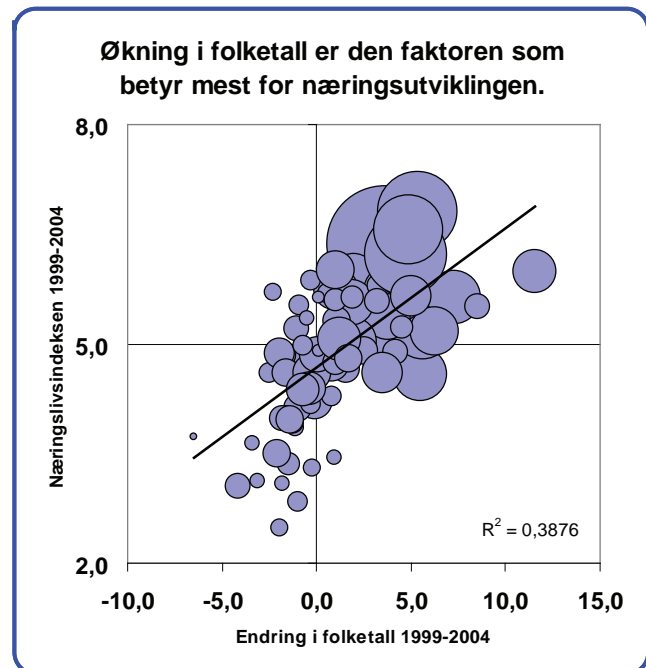
En svak næringsutvikling kan føre til utflytting på grunn av dårlig utvikling av arbeidsmarkedet. Dersom mulighetene for arbeid er bedre i andre regioner vil noen flytte ut av regionen, og folketallet vil gå ned. På den måten vil næringsutvikling kunne forårsake endringer i befolkningen.

Nedgang i folketallet har også direkte konsekvenser på næringsutviklingen. Lavere befolkningsgrunnlag vil føre til mindre marked for lokal handel og tjenesteyting. Dermed vil vekst og lønnsomhet kunne svekkes, og området blir mindre attraktivt for nyetablerte virksomheter.

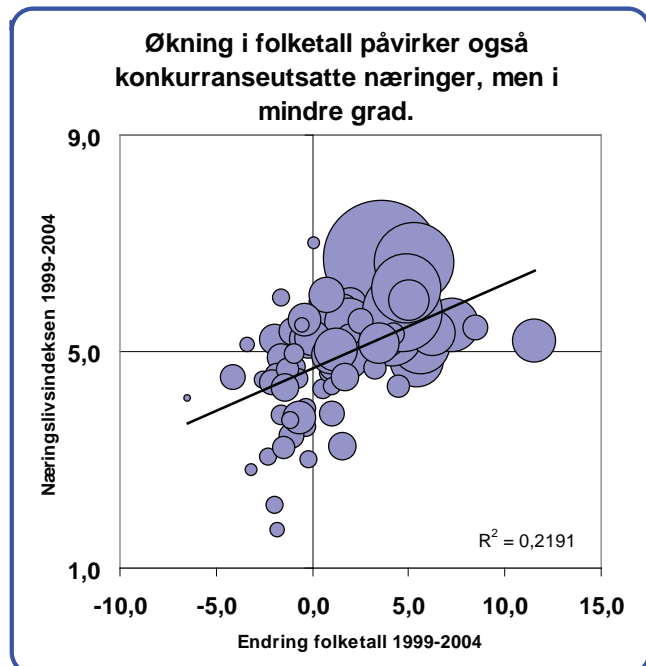
Er det næringsutviklingen som fører til endrede flyttemønstre og derved påvirker befolkningsutviklingen? Eller er næringsutviklingen et resultat av flyttestrømmer som skyldes andre forhold, f.eks. folks bostedspreferanser? Ettersom arbeidsledigheten i Norge er lav, og temmelig lik fra region til region, kan det argumenteres for at forholdene i næringslivet har lite å si for befolkningsutviklingen. Da vil befolkningsendringer kunne være en av flere forklaringsfaktorer for næringsutviklingen, men ikke omvendt. For enkelte regioner med spesielle problemer på arbeidsmarkedet, vil naturligvis mangel på arbeidsplasser fremdeles kunne føre til netto utflytting.

Det er en klar statistisk sammenheng mellom utviklingen av folketallet og næringsutviklingen. Regioner med vekst i folketallet har en klar tendens til å skåre bedre på næringslivsindeksen. Nesten 40 prosent av variasjonene i regionenes score på næringslivsindeksen kan forklares med endringen i folketallet.

Hvis vi ser på sammenhengen mellom næringslivsindeksen for de konkurranseutsatte næringene, finner vi også en positiv sammenheng her. Sammenhengen er imidlertid bare halvparten så sterk. Befolkningsendringer forklarer 22 prosent av variasjonen i næringslivsindeksen mellom regionene. Ideelt ville vi kanskje forvente at utviklingen i eksportnæringer i liten grad er påvirket av endringer i folketallet. Når vi likevel finner en så klar sammenheng, skyldes dette antakelig at vi bruker en ganske grov bransjeinndeling. Dette fører til at mange foretak blir klassifisert som konkurranseutsatte selv om de lever av det lokale markedet. Dette gjelder for eksempel for mange små foretak innen forretningsmessig tjenesteyting.

Figur 20: Sammenhengen mellom regionenes score på næringslivsindeksen 1999-2004 (vertikal akse) og endring i folketall i prosent fra 1999 til 2004 (horisontal akse).

Figur 21: Sammenhengen mellom regionenes score på næringslivsindeksen for konkurranseutsatte næringer 1999-2004 (vertikal akse) og endring i folketall i prosent fra 1999 til 2004 (horisontal akse)

Region	Fylke	Kommuner	Næringslivs- indeks 2004 (2003)	Nyeta- blering	Lønn- somhet	Vekst	Nærings- livets størrelse	Størrelse konk.-utsatt næringsliv	Næringslivs- indeks konk.-utsatt næringsliv
1 Jæren (1)*	Rogaland	Hå, Randaberg, Sola, Gjesdal, Klepp, Sandnes, Stavanger, Time	7,7 (6,8)	7,7	10,0	6,1	6,9	7,8	6,2
2 Setesdal (20)	Aust-Agder	Bykle, Valle, Bygland, Evje og Hornnes, Iveland	7,3 (5,6)	10,0	5,6	10,0	3,7	2,1	7,2
3 Sørlandet (5)	Vest-Agder	Songdalen, Søgne, Kristiansand, Birkenes, Lillesand, Vennesla	6,9 (6)	7,7	7,1	7,2	5,6	5,6	5,4
4 Innherred (6)	Nord-Trøndelag	Steinkjer, Verdal, Levanger, Verran, Inderøy	6,6 (6)	8,7	5,7	7,6	4,5	3,5	6,0
5 Bergen (4)	Hordaland	Bergen, Askøy	6,6 (6,2)	6,4	7,7	5,5	6,8	6,3	6,3
6 Mandalsregionen (14)	Vest-Agder	Lindesnes, Mandal, Åseral, Audnedal, Marnardal	6,5 (5,8)	8,4	6,0	7,6	4,1	5,6	5,8
7 Øygarden (28)	Hordaland	Øygarden, Sund, Fjell	6,5 (5,5)	7,7	7,4	7,9	3,0	5,2	5,7
8 Gjøvik-regionen (15)	Oppland	Søndre Land, Nordre Land, Vestre Toten, Østre Toten, Gjøvik	6,4 (5,7)	4,8	8,3	7,4	5,2	5,5	4,9
9 Tromsøregionen (19)	Troms	Tromsø, Karlsøy, Balsfjord	6,3 (5,6)	5,5	5,6	8,6	5,6	4,7	5,7
10 Ryfylke (22)	Rogaland	Kvitsøy, Suldal, Finnøy, Hjelmeland, Rennesøy, Strand, Forsand	6,3 (5,6)	6,3	6,2	9,0	3,8	4,2	6,0
11 Trondheimsregionen (2)	Sør-Trøndelag	Melhus, Trondheim, Selbu, Klæbu, Malvik	6,3 (6,6)	6,4	6,3	6,0	6,3	5,8	5,7
12 Oslo (3)	Oslo	Oslo	6,1 (6,4)	6,2	4,8	3,5	10,0	7,4	5,9
13 Midt-Gudbrandsdal (16)	Oppland	Ringebu, Sør-Fron, Nord-Fron	6,1 (5,7)	6,2	4,9	8,0	5,3	2,1	5,8
14 Midtfylket (17)	Buskerud	Krødsherad, Sigdal, Modum	6,1 (5,7)	4,5	8,6	6,5	4,7	3,6	5,6
15 Nordhordland (25)	Hordaland	Austrheim, Fedje, Masfjorden, Meland, Radøy, Lindås	6,1 (5,6)	6,2	9,6	5,5	2,9	5,7	6,3
16 Dalane (23)	Rogaland	Bjerkreim, Lund, Sokndal, Eigersund	5,9 (5,6)	7,7	5,1	5,5	5,3	6,6	5,5
17 Akershus Vest (12)	Akershus	Bærum, Asker	5,8 (5,8)	5,0	6,6	4,1	7,4	6,9	6,1
18 Storfjord (64)	Møre og Romsdal	Sykkylven, Ørskog, Norddal, Stordal, Stranda	5,7 (4,2)	2,8	5,9	7,4	6,8	10,0	6,2
19 Hamar Regionen (8)	Hedmark	Ringsaker, Stange, Løten, Hamar	5,7 (5,9)	4,7	6,6	6,3	5,2	4,8	5,3
20 Stjørdalsregionen (34)	Nord-Trøndelag	Frosta, Stjørdal, Meråker	5,6 (5,2)	7,9	3,1	6,2	5,3	5,0	4,9
21 Drammensregionen (18)	Buskerud/ Vestfold	Nedre Eiker, Hurum, Lier, Øvre Eiker, Drammen, Røyken, Svelvik, Sande	5,6 (5,7)	5,7	7,1	4,7	5,0	4,7	5,5
22 Østre Agder (26)	Aust-Agder	Åmli, Froland, Vegårshei, Risør, Gjerstad, Arendal, Grimstad, Tvedestrand	5,6 (5,6)	6,9	6,6	4,5	4,4	5,3	4,9
23 Grenland (40)	Telemark	Skien, Bamble, Siljan, Porsgrunn,	5,6 (5)	4,5	6,5	6,2	5,3	6,1	5,4
24 Lillehammerregionen (13)	Oppland	Gausdal, Øyer, Lillehammer	5,6 (5,8)	5,3	5,0	6,5	5,6	3,2	5,9
25 Ringerike/Hole (24)	Buskerud	Hole, Ringerike	5,6 (5,6)	6,5	6,5	4,1	5,3	5,5	5,3
26 Nedre Romerike (37)	Akershus	Rælingen, Nittedal, Skedsmo, Lørenskog, Fet, Sørum, Aurskog-Høland	5,6 (5,2)	6,1	7,1	4,9	4,2	3,1	4,9
27 Fosen (35)	Sør-Trønd./ Nord-Tr.	Bjugn, Osen, Ørland, Leksvik, Åfjord, Rissa, Mosvik, Roan	5,5 (5,2)	7,2	6,1	5,1	3,7	3,9	5,6
28 Valdres (10)	Oppland	Sør-Aurdal, Etnedal, Nord-Aurdal, Vestre Slidre, Vang, Øystre Slidre	5,5 (5,9)	5,9	4,5	5,9	5,7	1,6	3,8
29 Midtre Namdal (41)	Nord-Trøndelag	Flatanger, Fosnes, Overhalla, Namdalseid, Namsos	5,5 (5)	4,9	6,4	6,2	4,4	3,8	5,5
30 9K Vestfold (21)	Vestfold	Horten, Hof, Holmestrand, Tønsberg, Stokke, Andebu, Nøtterøy, Re Tjøme	5,4 (5,6)	5,7	6,1	4,6	5,2	5,4	5,2
31 Lister (33)	Vest-Agder	Farsund, Kvinesdal, Flekkefjord, Sirdal, Lyngdal, Hægebostad	5,4 (5,3)	8,6	4,0	4,0	5,0	5,9	5,5
32 Oppdalregionen (9)	Sør-Trøndelag	Oppdal, Rennebu, Midtre Gauldal	5,4 (5,9)	6,8	4,1	4,8	5,9	3,7	4,0
33 Hallingdal (27)	Buskerud	Gol, Hemsedal, Ål, Hol, Flå, Nes	5,4 (5,5)	4,7	5,3	5,2	6,4	2,5	5,7
34 Kongsbergregionen (29)	Buskerud/ Telemark	Kongsberg, Nore og Uvdal, Rollag, Flesberg, Tinn, Notodden	5,4 (5,5)	4,3	5,6	5,8	5,9	6,9	4,8
35 Mossregionen (36)	Østfold	Moss, Råde, Rygge, Våler	5,4 (5,2)	5,7	6,0	4,8	5,0	5,2	6,4
36 Sandefjord/Larvik (30)	Vestfold	Lardal, Larvik, Sandefjord	5,3 (5,4)	4,5	6,8	4,3	5,6	5,8	4,4
37 Orkdalregionen (51)	Sør-Trøndelag	Orkdal, Meldal, Agdenes, Snillfjord, Hemne, Skaun	5,3 (4,7)	1,8	7,3	8,8	3,2	3,3	4,9
38 Haugalandet (38)	Rogaland	Haugesund, Sauda, Bokn, Tysvær, Karmøy, Vindafjord, Ølen, Utsira	5,2 (5,2)	5,8	4,9	4,7	5,6	6,4	4,8
39 Hardanger (47)	Hordaland	Ullensvang, Jondal, Odda, Voss, Ulvik, Eidfjord, Kvam, Granvin	5,2 (4,9)	4,6	6,1	5,2	5,1	4,7	4,4
40 Indre Østfold (11)	Østfold	Rømskog, Askim, Marker, Spydeberg, Trøgstad, Skiptvet, Rakkestad, Hobøl, Eidsberg	5,2 (5,9)	4,5	6,8	5,8	3,8	3,1	6,2
41 Nedre Glomma (31)	Østfold	Sarpsborg, Hvaler, Fredrikstad	5,2 (5,4)	5,1	5,9	4,6	5,2	5,8	4,7
42 Øvre Romerike (7)	Akershus	Nannestad, Hurdal, Eidsvoll, Nes, Ullensaker, Gjerdrum	5,2 (6)	6,1	5,2	3,6	5,6	2,1	4,5
43 Sunnfjord (44)	Sogn og Fjordane	Naustdal, Gaular, Jølster, Flora, Førde	5,1 (4,9)	6,3	5,6	3,1	5,6	4,4	4,2

44 Vest-Telemark (55)	Telemark	Kviteseid, Vinje, Tokke, Fyresdal, Nissedal, Hjartdal, Seljord	5,1 (4,6)	5,6	3,2	7,6	4,0	1,2	3,4
45 Midt-Telemark (62)	Telemark	Bø, Sauherad, Nome	5 (4,3)	3,6	5,8	7,9	2,6	2,4	5,0
46 Hadeland (42)	Oppland	Jevnaker, Gran, Lunner	5 (4,9)	6,4	7,1	3,9	2,6	1,7	6,6
47 Sunnhordland (52)	Hordaland	Kvinnherad, Etne, Sveio, Bømlo, Stord, Tysnes, Fitjar	4,9 (4,7)	6,6	4,2	4,2	4,7	6,7	5,3
48 Romsdal (48)	Møre og Romsdal	Neset, Vestnes, Midsund, Molde, Aukra, Fræna, Rauma	4,9 (4,8)	5,7	4,7	3,7	5,6	6,2	6,5
49 Salten (39)	Nordland	Saltdal, Sørfold, Beiarn, Steigen, Skjerstad, Hamarøy, Meløy, Bodø, Gildekal, Fauske	4,9 (5,1)	7,0	4,1	3,4	5,0	3,8	4,4
50 Vest-Finnmark (50)	Finnmark	Måsøy, Hammerfest, Hasvik, Alta, Kvalsund, Loppa	4,7 (4,8)	3,9	3,1	6,4	5,3	4,4	4,3
51 Sør-Helgeland (70)	Nordland	Brønnøy, Sømna, Bindal, Vega, Vevelstad	4,7 (3,9)	3,6	3,5	8,6	3,0	3,0	4,6
52 Fjellregionen (46)	Hedmark/ Sør-Tr.	Tydal, Os, Folldal, Alvdal, Tynset, Rendalen, Holtålen, Røros, Tolga	4,6 (4,9)	4,4	2,7	6,0	5,3	3,4	4,4
53 Nordfjord (65)	Sogn og Fjordane	Gloppen, Eid, Selje, Stryn, Vågsøy, Bremanger, Hornindal	4,6 (4,1)	3,5	4,1	5,0	5,8	6,6	4,7
54 Follo (59)	Akershus	Ås, Frogn, Ski, Nesodden, Vestby, Enebakk, Oppegård	4,6 (4,6)	5,0	6,0	4,5	2,8	1,9	4,5
55 Sogn (56)	Sogn og Fjordane	Leikanger, Høyanger, Aurland, Lærdal, Vik, Balestrand, Sogndal, Luster, Årdal	4,6 (4,6)	5,0	4,4	3,5	5,4	6,0	4,8
56 Ålesundregionen (57)	Møre og Romsdal	Ålesund, Haram, Giske, Sula, Skodje, Sandøy	4,5 (4,6)	4,0	4,0	4,0	6,1	6,9	4,9
57 Nord-Gudbrandsdal (49)	Oppland	Dovre, Lom, Sel, Vågå, Lesja, Skjåk	4,5 (4,8)	3,8	2,0	6,7	5,5	2,4	4,7
58 Indre Helgeland (61)	Nordland	Grane, Hattfjell, Nesna, Hemnes, Rana, Vefsn	4,4 (4,4)	3,4	5,8	3,9	4,4	5,0	5,3
59 Glåmdal (63)	Hedmark	Våler, Åsnes, Grue, Eidskog, Sør-Odal, Nord-Odal, Kongsvinger	4,4 (4,2)	3,0	4,4	7,0	3,1	3,7	5,4
60 Hitra/Frøya (43)	Sør-Trøndelag	Hitra, Frøya	4,3 (4,9)	3,1	1,4	7,2	5,5	9,1	7,6
61 Sør-Troms (68)	Troms	Kvæfjord, Ibestad, Harstad, Bjarkøy, Skånland	4,3 (4)	5,7	4,3	2,9	4,4	3,5	4,3
62 Nordmøre (58)	Møre og Romsdal	Averøy, Frei, Gjemnes, Tingvoll, Sunndal, Surnadal, Rindal, Aure, Eide, Smøla, Kristiansund, Tustna, Halså	4,3 (4,6)	3,4	4,1	4,6	4,9	6,0	5,1
63 Bjørnefjorden (45)	Hordaland	Os, Samnanger, Austevoll, Fusa	4,2 (4,9)	5,2	5,0	3,4	3,4	6,0	4,7
64 Søre Sunnmøre (60)	Møre og Romsdal	Sande, Vanylven, Ulstein, Herøy, Ørsta, Hareid, Volda	4,1 (4,4)	4,6	3,6	3,2	5,1	7,3	5,3
65 Sør Østerdal (54)	Hedmark	Trysil, Engerdal, Stor-Elvdal, Åmot, Elverum	4 (4,7)	3,5	3,9	4,7	3,9	2,7	3,0
66 Vestmar (76)	Telemark	Drangedal, Kragerø	4 (3,3)	5,3	2,6	5,6	2,6	2,5	5,2
67 Indre Troms (78)	Troms	Bardu, Dyrøy, Salangen, Gratangen, Lavangen	4 (3,1)	4,2	3,4	8,3	0,0	0,0	4,7
68 Ofoten (67)	Nordland	Evenes, Tysfjord, Lødingen, Ballangen, Tjeldsund, Narvik	3,9 (4)	4,6	3,2	4,6	3,2	2,3	3,8
69 Vesterålen (73)	Nordland	Andøy, Sortland, Øksnes, Bø, Hadsel	3,9 (3,5)	3,8	2,3	4,7	4,7	5,8	4,5
70 Halden (53)	Østfold	Aremark, Halden	3,9 (4,7)	4,6	3,8	2,2	4,8	6,2	4,5
71 Ytre Helgeland (71)	Nordland	Rødøy, Lurøy, Træna	3,5 (3,7)	0,0	2,0	8,4	3,6	7,3	3,9
72 Osterfjorden (74)	Hordaland	Osterøy, Modalen, Vaksdal	3,7 (3,4)	5,9	4,0	2,5	2,3	5,8	5,8
73 Lofoten (75)	Nordland	Vågan, Røst, Værøy, Flakstad, Vestvågøy, Moskenes	3,5 (3,4)	1,9	2,1	5,1	5,0	6,1	4,2
74 Midt-Troms (69)	Troms	Tranøy, Sørreisa, Torsken, Berg, Lenvik, Målselv	3,2 (3,9)	0,9	5,0	2,6	4,4	5,0	3,1
75 Nord-Troms (80)	Troms	Gaivuotna - Kåfjord, Storfjord, Skjervøy, Nordreisa, Kvænangen, Lyngen	3,2 (2,8)	4,9	0,9	4,5	2,5	3,8	5,2
76 Kystgruppen (32)	Nord-Trøndelag	Vikna, Nærøy, Leka	3,2 (5,3)	3,3	0,0	4,2	5,3	6,0	5,0
77 Indre Namdal (77)	Nord-Trøndelag	Grong, Høylandet, Snåsa, Lierne, Røyrvik, Namsskogan	3,2 (3,1)	2,0	1,8	5,1	3,8	0,7	3,3
78 HALD (66)	Nordland	Herøy, Alstahaug, Lerfjord, Dønna	3 (4)	2,3	1,6	4,4	3,7	5,2	4,6
79 HAFS (72)	Sogn og Fjordane	Solund, Hyllestad, Askvoll, Gulen, Fjaler	2,9 (3,6)	5,4	2,9	0,0	3,3	5,2	3,4
80 Øst-Finnmark (79)	Finnmark	Deatnu - Tana, Båtsfjord, Unjarga-Nesseby, Vardø, Gamvik, Vadsø, Berlevåg, Sør-Varanger	2,5 (3,1)	4,3	2,4	1,0	2,2	2,4	2,5
81 Midt-Finnmark (81)	Finnmark	Porsanger, Guovdageaidnu-Kautokeino, Lebesby, Karasjohka-Karasjok, Nordkapp	1,9 (2,5)	2,2	1,4	1,5	2,6	1,9	3,3

* Tallene i parantes viser regionens rangering i perioden 1999 - 2004.

Poengberegningen i tabellen er slik at beste region får 10 poeng, dårligste region får 0 poeng og regionen som er rangert i midten (medianen) får 5 poeng. Poengsummen til de øvrige regionene blir interpolert proporsjonalt.

Endringer i regioninndelingen siden forrige «Nærings-NM»:

1. 9K Vestfold består av tidligere Horten- og Tønsbergregionen, unntatt Sande, Svelvik og Sandefjord
2. Sandefjord/Larvik danner region sammen med Lardal (tidligere Larvik/Lardal)
3. Drammensregionen er utvidet til å omfatte Sande og Svelvik
4. Kongsbergregionen er utvidet til å omfatte Notodden og Tinn (tidligere Øst-Telemark)
5. Tidligere Frostating er splittet opp i to regioner: Innherred og Stjørdalsregionen.
6. Tidligere Helgeland er delt opp i regionene HALD og Ytre Helgeland
7. Indre Helgeland er utvidet til å omfatte Vefsn (tidligere Helgeland)

Utgitt av Telemarksforskning-Bø
Analyse, tekst og grafikk Telemarksforskning-Bø
Layout og trykk Prinno Allra

Postboks 4 Hellandtunet
3833 Bø i Telemark

Telefon 35 06 15 00
Telefaks 35 06 15 01
www.tmforskbo.no

ISBN: 82-7511-092-0